

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej
ekonomiky v 1. polroku 2018
(verzia: február 2018)

Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2018 (verzia: február 2018)

**Ján Haluška
Andrej Hamara
Branislav Pristáč**

Bratislava 2018

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2018 (verzia: február 2018).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autora používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	10
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	13
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE	16
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	19
7 PRÍLOHA.....	22

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2018 (verzia: február 2018)

1 ÚVOD

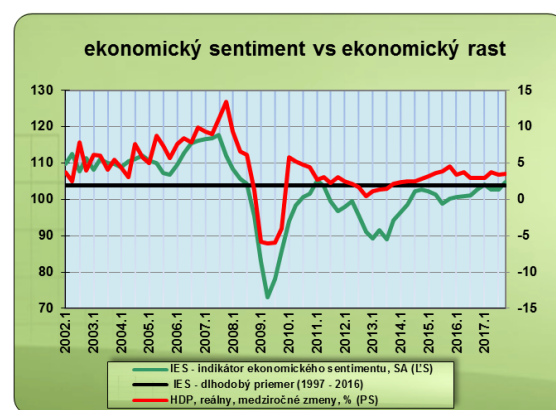
V predloženom materiáli sú prezentované a stručne interpretované výsledky krátkodobej predikcie vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2018 (tabuľka a obr. 7 až 12 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú ich skutočný vývoj vo 4. štvrťroku 2017, v prípade spotrebiteľských cien aj v januári 2018. Prihliadajú tiež na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári a februári tohto roka, ako aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, teda v eurozóne, Nemecku a Českej republike, čo sú naši hlavní obchodní partneri. Ukazuje sa, že toto prostredie bude v horizonte krátkodobej predikcie generovať pre slovenskú ekonomiku zrejme silnejšie rastové impulzy ako v závere minulého roka¹.

¹ Podľa Ifo indikátora, ktorý na štvrťročnej báze zostavuje Ifo Inštitút v Mníchove, je ekonomická klíma vo svete stále veľmi optimistická. Hodnota tohto indikátora totiž vzrástla aj v 1. štvrťroku 2018 a je najvyššia od jesene 2007. Oproti 4. štvrťroku 2017 sa zlepšili obidve jeho zložky, teda hodnotenie súčasnej ekonomickej situácie, a to vo všetkých regiónoch sveta, aj očakávania (optimizmus) ohľadom ich ekonomického vývoja v nasledujúcich šiestich mesiacoch. V eurozóne sa ekonomická klíma oproti 4. štvrťroku 2017 tiež zlepšila. Ifo indikátor pre eurozónu stúpol na najvyššiu hodnotu dokonca od leta 2000, k čomu prispelo zlepšenie obidvoch jeho zložiek vo všetkých veľkých krajinách eurozóny, vrátane Nemecka. Očakáva sa, že tento trend bude pokračovať aj v najbližších mesiacoch.

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Tendencia mierneho zlepšovania domácej ekonomickej klímy, ktorú ŠÚ SR monitoruje na mesačnej báze pomocou indikátora ekonomického sentimentu (IES), pokračovala aj v minulom roku. Z obr. 1 vyplýva, že optimizmus ekonomických subjektov (ohľadom ďalšieho vývoja slovenskej ekonomiky) sa po relatívne dlhej dobe dostal - približovaním zdola - až na úroveň svojho dlhodobého priemeru (104,0 za roky 1997 až 2016). Presnejšie povedané, hodnota IES v priebehu minulého roka okolo tejto hodnoty veľmi tesne oscilovala, pričom vo 4. štvrťroku 2017 ju mierne prekročila.

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

K vzostupu optimizmu ekonomických subjektov až na úroveň jeho dlhodobého priemeru prispela vlani v rozhodujúcej miere dôvera spotrebiteľov (obr. 6 v Prílohe). Úroveň dôvery spotrebiteľov totiž opäť vzrástla, bola najvyššia v pokrízovom období a vysoko nad svojim dlhodobým priemerom. Vďaka tomu mala na vývoj IES výrazne stabilizujúci vplyv, pretože rast dôvery ekonomických subjektov v ostatných štatisticky sledovaných odvetviach nebol počas minulého roka

kontinuálny. Naopak, dôvera v týchto odvetviach zaznamenala obojstranné výkyvy, čo platí najmä pre priemysel (obr. 2 v Prílohe), ale v menšej miere aj pre ostatné tri odvetvia, teda stavebníctvo, obchod a služby (obr. 3-5 v Prílohe). Práve relatívne silný pokles dôvery v priemysle v 2. a 3. štvrtroku 2017 bol hlavnou príčinou poklesu IES (mierne pod úroveň jeho dlhodobého priemeru) v tých istých štvrtrokoch (obr. 1 a obr. 1 v Prílohe).

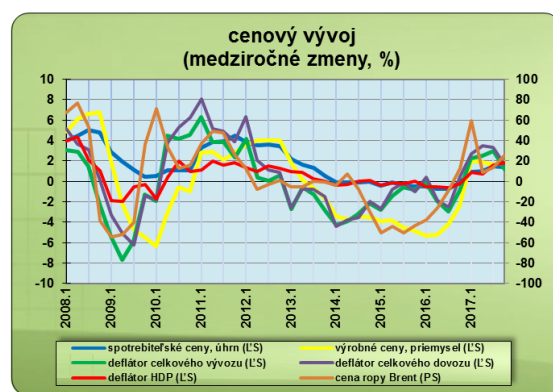
Vnímanie stavu domácej ekonomickej klímy ekonomickými subjektmi bolo v minulom roku síce priaznivejšie ako v roku 2016, avšak nie až do takej miery, aby bolo možné očakávať výraznejšie zmeny aj v dynamike rastu výkonnosti hospodárstva. S týmto konštatovaním korešpondujú štatistické údaje o vývoji reálneho HDP, podľa ktorých sa jeho tvorba zvýšila v minulom roku o 3,4% (v priemere), čo je prírastok vyšší len o 0,1 percentuálneho bodu (p. b.) ako v roku 2016. Pokiaľ ide o rast výkonnosti hospodárstva vo 4. štvrtroku minulého roka, tvorba reálneho HDP sa medziročne zvýšila o 3,5%, pričom medzikvartálne stúpila o 0,9% (podľa sezónne očistených údajov). Rast výkonnosti ekonomiky teda pokračoval na medzikvartálnej báze prakticky rovnakým tempom ako v 1.-3. štvrtroku 2017.

Z hľadiska odhadu vývoja výkonnosti hospodárstva v horizonte krátkodobej predikcie je však podstatná tá skutočnosť, že zrýchlenie dynamiky jeho rastu bolo výsledkom jeho rastu v 3. a 4. štvrtroku. V 1. a 2. štvrtroku sa totiž rast výkonnosti hospodárstva na medziročnej báze spomalil. Inak povedané, kým v 1. polroku 2017 bol prírastok reálneho HDP na medziročnej báze o 0,5 p. b. nižší, v 2. polroku 2017 bol naopak o 0,6 p. b. vyšší.

Napriek tomu, že sa rast výkonnosti hospodárstva zrýchlil oproti roku 2016 len

minimálne, pokiaľ ide o vývoj cien, domáce makroekonomické prostredie sa výrazne zmenilo. Po troch rokoch, v ktorých v ňom dominovala deflácia, sa sprievodným javom vývoja hospodárstva stala opäť inflácia (obr. 2). Primárnym zdrojom tlaku na rast cien, ktorý viedol k obnoveniu inflačného charakteru domáceho makroekonomického prostredia, boli nákladové faktory. Účinok dopytových faktorov bol výrazne menší, ale nie zanedbateľný.

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Vplyv nákladových faktorov na rast cien pramenil najmä z cien dovozu, ktoré vlni po štyroch rokoch poklesu vzrástli². Deflátor dovozu tovarov a služieb stúpol oproti roku 2016 o 2,7% (v priemere), v dôsledku čoho sa obnovil aj rast výrobných cien a spotrebiteľských cien (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*). Obnovil sa teda aj rast vývozných cien, pričom deflátor vývozu tovarov a služieb stúpol oproti roku 2016 o 2,2% (v priemere).

Pokiaľ ide o úhrnnú cenovú hladinu v hospodárstve, na základe vývoja deflátoru HDP možno konštatovať, že jej rast sa v priebehu minulého roka postupne zrýchlil - zatiaľ čo v 1.

² K obnoveniu rastu cien dovozu významne prispela aj cena ropy *Brent* na svetovom trhu, ktorá v minulom roku medziročne vzrástla takmer o 25% (v priemere). Predtým štyri roky po sebe sústavne klesala.

štvrtroku stúpila medziročne o 0,9%, vo 4. štvrtroku to bolo 1,8%, pričom celoročne vzrástla o 1,3% (v priemere). Vzhľadom na vyššie uvedený prírastok reálneho HDP to znamená, že nominálny HDP bol vo 4. štvrtroku 2017 medziročne vyšší o 5,4%, v kumulatívnom vyjadrení za 1.-4. štvrťrok 2017 stúpil o 4,7% a dosiahol 84,985 mld. €.

Agregátny dopyt, ktorý je v otvorenej ekonomike hlavným zdrojom rastu jej výkonnosti, stúpil vlani o 3,5%, teda takmer zhodne ako v roku 2016, kedy vzrástol o 3,6%. Zatiaľ čo rast reálneho HDP a agregátneho dopytu bol v minulom roku skoro identický, tvorba domácich zdrojov v hospodárstve vzrástla oproti rastu agregátneho dopytu menej, pretože objem celkovej produkcie stúpil len o 2,8%. Ide o prírastok, ktorý je zhruba o polovicu menší ako v roku 2016. Z obr. 3 vyplýva, že objem celkovej produkcie zaznamenal veľmi nízke prírastky v 2. a 3. štvrtroku 2017, čo mohlo byť dôsledkom zmien vo vecnej skladbe agregátneho dopytu.

Obr. 3

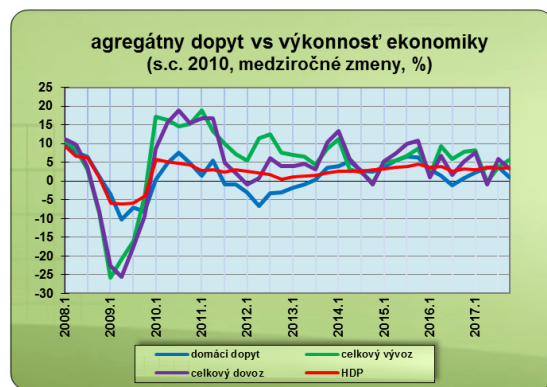

Zdroj: ŠÚ SR

K rastu agregátneho dopytu prispel vonkajší dopyt (objem celkového vývozu) i domáci dopyt, tendencie ich vývoja však boli rozdielne. Zatiaľ čo rast domáceho dopytu sa na medziročnej báze zrýchlil, rast vonkajšieho dopytu sa naopak spomalil (obr. 4). Prírastok vonkajšieho dopytu však bol napriek tomu aj vlani vyšší

ako prírastok domáceho dopytu (o 4,3%, resp. o 2,7%)³. Pokiaľ ide o vonkajší dopyt, útlm dynamiky jeho rastu súvisí s oslabením dynamiky rastu dopytu z eurozóny a v rámci nej prekvapivo najmä z Nemecka (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

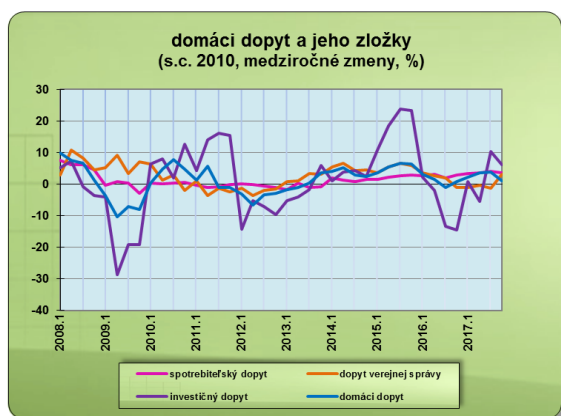
Keďže prírastok tvorby domácich zdrojov (celkovej produkcie) bol vlani menší ako prírastok agregátneho dopytu, úplné pokrytie jeho rastu si vyžiadalo viac zdrojov zo zahraničia. Svedčí o tom prírastok objemu celkového dovozu, ktorý sa zvýšil z 3,7% v roku 2016 na 3,9% v roku 2017 (obr. 4). Výrazne sa zrýchlil najmä rast dovozu pre medzispotrebu (suroviny, ropa, zemný plyn), prírastky dovozu investičných tovarov, resp. dovozu spotrebného tovaru však zaostali za očakávaniami. Vzhľadom na to, že prírastok objemu celkového dovozu bol v porovnaní s prírastkom agregátneho dopytu vyšší, časť zdrojov (domácich, resp. dovezených) zostala v zásobách. Stav zásob v bežných cenách totiž medziročne stúpil o 1,020 mld. €, resp. 1,2% HDP (v b. c.), k čomu v rozhodujúcej miere prispel

³ Trend poklesu podielu domáceho dopytu na agregátnom dopyte, ktorý začal už v roku 1999 a prechodne sa zastavil v rokoch 2008 a 2009, teda pokračoval aj v minulom roku. Zo 48,2% v roku 2016 sa znížil na 47,9% v roku 2017, čo predstavuje jeho nové historické minimum. Pod hranicu 50% klesol v roku 2013.

ich sezónny nárast v 3. štvrtroku minulého roka.

Zrýchlenie dynamiky rastu domáceho dopytu sa v minulom roku všeobecne očakávalo. Bolo to zásluhou spotrebiteľského a investičného dopytu, čo je tiež v súlade s očakávaním. Dopyt verejného sektora totiž rast domáceho dopytu tlmil, pretože na medziročnej báze viac-menej stagnoval. Pozitívnym javom je najmä skutočnosť, že rast spotrebiteľského dopytu sa vlani zrýchlil, a to napriek obnoveniu rastu cien na spotrebiteľskom trhu (obr. 5). Pokiaľ ide o investičný dopyt, jeho rast sa síce oživil, ale za očakávaniami značne zaostal.

Obr. 5

Zdroj: ŠÚ SR

Objem spotrebiteľského dopytu na medziročnej báze vzrástol o 3,7%, čo je jeho najvyšší prírastok od roku 2008. Úroveň spotrebiteľského dopytu v minulom roku teda dobre koreluje s úrovňou dôvery spotrebiteľov, ktorá bola tiež najvyššia v pokrízovom období. Sklon obyvateľstva k spotrebe primárne zosilnel zásluhou kúpnej sily obyvateľstva, ktorá vlani opäť výrazne vzrástla. Svedčí o tom tzv. reálna mzdová báza, ktorá napriek inflácii medziročne stúpila o 3,3%, k čomu prispel rast reálnej mzdy aj zamestnanosti na makroúrovni (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*). Vyšší sklon

obyvateľstva k spotrebe (voči jeho sklonu k úsporám) možno dokumentovať aj nepriamo. Miera hrubých úspor obyvateľstva totiž medziročne poklesla o 0,7 p. b. a dosiahla 9,1% (v priemere)⁴.

Investičný dopyt bol vlani najviac volatílnou zložkou domáceho dopytu. Na medziročnej báze totiž zaznamenal stagnáciu (v 1. štvrtroku), pokles (v 2. štvrtroku) i rast (v 3. a 4. štvrtroku). Súhrnne vzrástol o 3,2%, ale jeho prírastok ani zďaleka nekompenzoval pokles, ktorý investičný dopyt zaznamenal v roku 2016 (o 8,3%). Tlmiaci vplyv na jeho rast pramenil vo verejnom sektore, v ktorom tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) v b. c. medziročne klesla o 1,3%⁵. Vo všetkých ostatných sektoroch THFK v b. c. oproti roku 2016 vzrástla - vo finančných korporáciách o 13,9%, v nefinančných korporáciách o 6,1%, v domácnostiach o 4,6% a v neziskových inštitúciách slúžiacich domácnostiam o 1,4% (vždy v priemere).

Dopyt verejného sektora mal vlani na rast domáceho dopytu ako celku ešte silnejší tlmiaci vplyv ako v roku 2016. Jeho pokles, ktorý na medziročnej báze začal vo 4. štvrtroku 2016, totiž trval štyri štvrtroky po sebe. Zopakoval sa teda aj v 1.-3. štvrtroku 2017, kedy úroveň dopytu verejného sektora medziročne poklesla cca o 1,0% (v priemere). Vo 4. štvrtroku 2017 sa však jeho rast oživil a vzrástol o 3,1%, vďaka čomu zaznamenal objem konečnej spotreby verejnej správy (KSVS) celoročne nepatrný rast o 0,2%. Oživenie jej rastu vo 4. štvrtroku minulého roka

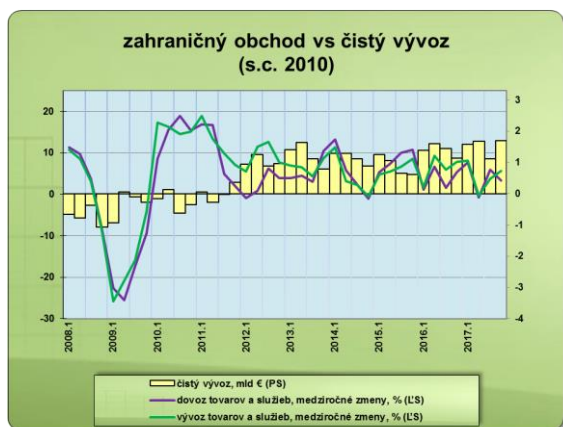
⁴ Miera hrubých úspor obyvateľstva sa vyznačuje veľkými sezónnymi výkyvmi. Kým v 1. štvrtroku minulého roka dosiahla 3,5%, vo 4. štvrtroku predstavovala 16,4%.

⁵ Vývoj THFK vo verejnom sektore bol v minulom roku výrazne ovplyvnený základným efektom. Zatiaľ čo v 1. polroku 2017 sa na medziročnej báze prepadol cca o 24%, v 2. polroku 2017 vzrástol o 16,5%.

súviselo s markantným zrýchlením rastu produkcie verejného sektora, na ktorom sa zrýchlenie rastu medzispotreby vo verejnom sektore podieľalo relatívne viac ako zrýchlenie rastu hrubej pridanej hodnoty. Faktorom, ktorý mal na rast KSVS brzdiaci vplyv v priebehu celého minulého roka, boli naturálne sociálne transfery. Ich úroveň v bežných cenách sa totiž oproti roku 2016 nezmenila.

Výkonnosť hospodárstva vzrástla vlani relatívne viac ako domáci dopyt, čo znamená, že k rastu reálneho HDP prispel okrem domáceho dopytu aj čistý vývoz. Hoci tento robustný model rastu výkonnosti hospodárstva v praxi nefungoval počas celého minulého roka, ale len v 1. a 4. štvrťroku, presadil sa aj z celoročného hľadiska⁶. Vo 4. štvrťroku 2017 bol totiž príspevok čistého vývozu k rastu reálneho HDP relatívne veľmi silný, čo súviselo s vývojom obchodnej bilancie (obr. 6). Kým v 1. až 3. štvrťroku minulého roka jej prebytok na medziročnej báze poklesol, vo 4. štvrťroku naopak vzrástol (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR

Očakávame, že v horizonte krátkodobej predikcie bude rast agregátneho dopytu pokračovať, na čom by sa mal podieľať domáci i vonkajší dopyt. Nasvedčujú tomu sezónne očistené nové objednávky pre priemysel zo zahraničia i tuzemska, pretože ich rast sa vo 4. štvrťroku 2017 oživil. Vzhľadom na to, že ich prírastky oproti 3. štvrťroku 2017 boli relatívne vysoké (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*), možno predpokladať, že v horizonte krátkodobej predikcie bude rast agregátneho dopytu nielen pokračovať, ale jeho dynamika sa na medziročnej báze zrýchli.

Podporný vplyv na zrýchlenie rastu agregátneho dopytu by mal prameniť z rýchlejšie rastúceho vonkajšieho aj domáceho dopytu. V prípade vonkajšieho dopytu tomu okrem vývoja nových objednávok pre priemysel zo zahraničia nasvedčuje v širšom kontexte aj vývoj očakávaný v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí. Na druhej strane, zrýchlenie rastu domáceho dopytu možno očakávať preto, lebo by ho mali podporiť všetky tri hlavné zložky jeho štruktúry. Kým v prípade spotrebiteľského dopytu sa zrýchlenie rastu javí ako veľmi pravdepodobné najmä vzhľadom na vysokú úroveň spotrebiteľskej dôvery, v prípade dopytu verejného sektora a investičného dopytu sa podporný vplyv tiež nedá vylúčiť. Hlavne kvôli vplyvu bazického efektu by sa totiž mal rast dopytu verejného sektora aj investičného dopytu na medziročnej báze oživiť.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že agregátny dopyt vzrastie v 1. polroku tohto roka o 3,6%, čo je prírastok o 0,2 p. b. vyšší ako zaznamenal v rovnakom období minulého roka. V súvislosti s tým by sa mala tvorba HDP v 1. polroku 2018 medziročne zvýšiť reálne o 3,6%, nominálne o 5,3%. Úhrnná cenová hladina v hospodárstve (meraná

⁶ V 2. štvrťroku mal čistý vývoz na rast výkonnosti hospodárstva viac-menej neutrálny vplyv, v 3. štvrťroku čistý vývoz rast výkonnosti hospodárstva tlmil.

deflátorom HDP) by teda mala na medziročnej báze vzrásť o 1,7% (v priemere), čo predstavuje dvojnásobok prírastku, ktorý zaznamenala v 1. polroku 2017.

Pokiaľ ide o model rastu HDP, k rastu výkonnosti hospodárstva by mal v 1. aj 2. štvrťroku tohto roka prispievať popri domácom dopyte aj čistý vývoz. Ide teda o robustnejší model rastu výkonnosti hospodárstva v porovnaní s tým, ktorý vyplýval z výsledkov našej predikcie z novembra 2017. Podľa nich mal totiž k rastu výkonnosti ekonomiky v 1. štvrťroku tohto roka prispieť len domáci dopyt.

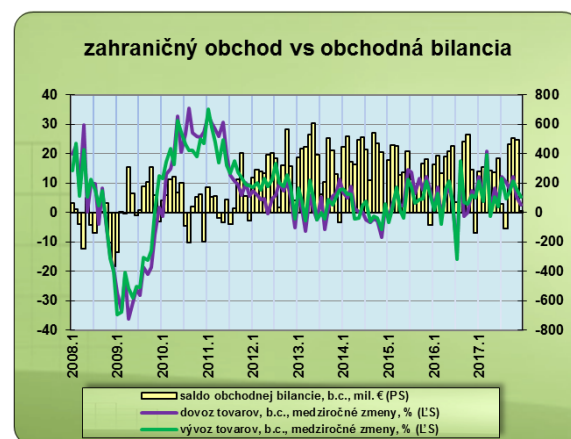
Odhady rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve, uvedené vyššie, je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie. Na základe aktuálneho vývoja predstihových indikátorov u nás doma i v relevantnom zahraničí možno usudzovať, že v súčasnosti sú negatívne a pozitívne riziká viac-menej vybilancované⁷.

3 ZAHRAŇIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Vyšší ekonomický rast, ktorý bol spolu s rastom cien v relevantnom vonkajšom prostredí zaznamenaný v minulom roku, viedol k tomu, že rast vývozu tovarov v bežných cenách sa oproti roku 2016 výrazne zrýchlil. Ešte viac sa zrýchlil rast dovozu tovarov v bežných cenách, čo

súvisí s vysokou dovoznou náročnosťou nášho vývozu, s rastom cien dovozu, ako aj so zrýchlením ekonomického rastu u nás (obr. 7). Podľa predbežných štatistických údajov sa prírastok vývozu tovarov v nominálnom vyjadrení na medziročnej báze zvýšil z 3,5% v roku 2016 na 7,2 % v roku 2017, prírastok dovozu tovarov v rovnakom období vzrástol z 3,1% na 8,3 %⁸.

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Dynamika rastu vývozu aj dovozu tovarov v bežných cenách sa v priebehu celého minulého roka vyznačovala veľmi vysokou mierou volatility. Bolo to spôsobené jednak volatilitou vývoja vonkajšieho dopytu, ale aj vplyvom bázičného efektu. Zatiaľ čo vlani počas prvých troch štvrťrokov rástol na medziročnej báze rýchlejšie dovoz tovarov, vo štvrtom štvrťroku zaznamenal vyšší prírastok vývoz tovarov.

Prírastky vývozu tovarov a služieb v bežných cenách boli oproti roku 2016 síce relatívne vysoké, nie však vďaka zrýchleniu rastu vonkajšieho dopytu, ale vplyvom cien vývozu, ktoré vlani na medziročnej báze vzrástli, zatiaľ čo

⁷ Z aktuálneho vývoja IES u nás vyplýva, že domáca ekonomická klíma bola v januári i februári tohto roka nielen pod úrovňou jej dlhodobého priemeru, ale aj pod jej úrovňou v januári a februári minulého roka. Súvisí to najmä s nižšou dôverou v priemysle a službách. Dôvera spotrebiteľov je však naďalej veľmi vysoká (obr. 1-6 v Prílohe).

⁸ Z údajov NBS vyplýva, že zrýchlenie dynamiky rastu zaznamenal v minulom roku aj vývoz a dovoz služieb v bežných cenách. V prípade vývozu služieb to bolo z 5,2 % v roku 2016 na 9,6 % v roku 2017, v prípade dovozu služieb z 1,1 % na 5,0 %.

predtým štyri roky sústavne klesali. Ak sa totiž zohľadní vplyv rastu cien vývozu, prírastok objemu vývozu tovarov a služieb (v stálych cenách) v roku 2017 je menší ako v roku 2016 (o 4,3%, resp. o 6,2%). Z toho vyplýva, že rast vonkajšieho dopytu sa vlni spomalil. Na druhej strane, po zohľadnení vplyvu rastu cien dovozu, ktoré predtým tiež štyri roky sústavne klesali, je prírastok objemu dovozu tovarov a služieb v roku 2017 (v stálych cenách) mierne vyšší ako v roku 2016 (o 3,9%, resp. o 3,7%). Pripomíname, že to súvisí so zrýchlením dynamiky rastu agregátneho dopytu a potrebou pokryť ho aj zdrojmi zo zahraničia.

Zo sezónne očistených údajov vyplýva, že spomalenie rastu vonkajšieho dopytu v minulom roku bolo v rozhodujúcej miere dôsledkom jeho poklesu v 2. štvrťroku. Vývoz tovarov v bežných cenách totiž v 2. štvrťroku poklesol o 2,6% (oproti 1. štvrťroku), a to aj napriek tomu, že deflátor vývozu tovarov a služieb v 2. štvrťroku medziročne vzrástol o 2,5%. Pokles však v 2. štvrťroku zaznamenal aj dovoz tovarov v bežných cenách. Oproti 1. štvrťroku sa znížil o 3,2%, pričom deflátor dovozu tovarov a služieb v 2. štvrťroku vzrástol o 3,5%. V 3. a 4. štvrťroku vývoz a dovoz tovarov v bežných cenách zaznamenali nárast (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku). Zatiaľ čo rast vývozu tovarov sa vo 4. štvrťroku zrýchlil, rast dovozu tovarov sa naopak spomalil (vždy oproti 3. štvrťroku).

Spomalenie dynamiky rastu vonkajšieho dopytu vyplýva aj z tržieb priemyslu z predaja tovarov do zahraničia. Prírastok ich celkového objemu v stálych cenách sa totiž znížil zo 6,5% v roku 2016 na 2,9% v roku 2017. Príčinou bol výrazný útlm rastu dopytu z krajín eurozóny (najmä z Nemecka), pretože z krajín mimo nej rast dopytu naopak zosilnel. Z eurozóny sa prírastok objemu tržieb priemyslu znížil -

v tom istom období - z 9,2% na 1,9%, zatiaľ čo z krajín mimo nej sa prírastok objemu tržieb priemyslu zvýšil z 1,7% na 4,8%. Voči priemyslu sa okrem dopytu zo zahraničia spomalil aj rast dopytu z tuzemska. Vyplýva to z prírastku celkového objemu tržieb priemyslu v stálych cenách z predaja tovarov v tuzemsku, ktorý sa znížil z 5,3% v roku 2016 na 1,3% v roku 2017.

Na základe údajov o komoditnej štruktúre vývozu tovarov v bežných cenách možno konštatovať, že oslabenie vonkajšieho dopytu sa v minulom roku týkalo najmä spotrebného tovaru (spotrebnej elektroniky) a dopravných zariadení (vrátane osobných automobilov). Vývoz spotrebného tovaru na medzioročnej báze vlni poklesol, vývoz osobných automobilov sa síce zvýšil o 5,3%, predstavuje to však menej ako polovicu jeho prírastku v roku 2016⁹. Ich spoločný vplyv na spomalenie rastu vývozu tovarov bol tlmený vývozom investičného tovaru, ktorý stúpol o vyše 13%. Okrem toho, výrazné oživenie rastu zaznamenal vývoz surovín, resp. vývoz uhľovodíkových palív, ktorý sa po stagnácii, resp. poklese v roku 2016 vlni zvýšil takmer o 13%, resp. o 50%, k čomu v prípade uhľovodíkových palív prispel najmä rast cien ropy na svetovom trhu.

Z údajov o komoditnej štruktúre dovozu tovarov v bežných cenách vyplýva, že zrýchlenie rastu domáceho dopytu v minulom roku vytvorilo tlak najmä na rast dovozu pre medzispotrebu, teda dovozu surovín a dovozu uhľovodíkových palív. Rast obidvoch sa výrazne zrýchlil, pričom každý z nich zaznamenal oproti

⁹ Zo štruktúry tržieb priemyslu z predaja tovarov do zahraničia vyplýva, že spomalenie rastu vývozu osobných automobilov v minulom roku bolo dôsledkom oslabenia rastu dopytu z eurozóny a poklesu dopytu z krajín mimo nej. Podľa údajov ECB sa prírastok počtu registrácií nových osobných automobilov v eurozóne znížil zo 7,1% v roku 2016 na 5,0% v roku 2017.

roku 2016 až dvojciferný prírastok. Dovozy surovín stúpol zhruba o 11%, dovoz uhľovodíkových palív o vyše 40% (vplyv rastu cien ropy na svetovom trhu). Oživil sa aj rast dovozu investičných tovarov, ktorý vzrástol cca o 4%. Naopak, rast dovozu dopravných prostriedkov (okrem osobných automobilov) a dovozu potravín sa spomalil. Zrýchlenie rastu spotrebiteľského dopytu sa odzrkadlilo v raste dovozu osobných automobilov, ktorý stúpol o 18%, ale dovoz spotrebného tovaru (spotrebnej elektroniky) vzrástol zhruba len o 4%. Rast dovozu osobných automobilov sa oproti roku 2016 čiastočne spomalil¹⁰.

Obchodná bilancia dosiahla prebytok - s výnimkou augusta - vo všetkých ostatných mesiacoch minulého roka (obr. 7). Zatiaľ čo v 1. až 3. štvrtroku úroveň jej prebytku medziročne poklesla, vo 4. štvrtroku naopak vzrástla. Podľa predbežných údajov dosiahol jej prebytok za celý minulý rok 3,19 mld. € (3,8 % HDP v b. c.), čo znamená, že medziročne poklesol o 0,46 mld. €.

Zdrojom prebytku obchodnej bilancie bol aj v minulom roku vývoz osobných automobilov a vývoz spotrebného tovaru (spotrebnej elektroniky). Štrukturálny prebytok obchodnej bilancie v prípade osobných automobilov medziročne vzrástol o 0,35 mld. € a dosiahol 12,2 mld. € (resp. 14,4 % HDP v b. c.). V prípade spotrebnej elektroniky jej prebytok medziročne poklesol 0,53 mld. € a dosiahol 3,4 mld. € (resp. 4 % HDP v b. c.). Obchodná bilancia, týkajúca sa všetkých ostatných hlavných komoditných skupín, skončila vlni so schodkom. Okrem štrukturálneho schodku obchodnej bilancie s investičnými tovarmi, ktorý sa vlni na medziročnej báze znížil o 1,14

mld. €, sa všetky ostatné schodky prehĺbili. Spomedzi nich sa najviac zmenil schodok v kategórii palív a mazív, ktorý sa medziročne prehĺbil o 0,74 mld. €, čo možno pripísať aj na vrub rastu cien ropy.

Odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách v horizonte krátkodobej predikcie reflektuje vývoj sezónne očistených nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemska v závere minulého roka. Po poklese, ktorý zaznamenali v 2. a 3. štvrtroku 2017, sa rast nových objednávok zo zahraničia aj z tuzemska sa vo 4. štvrtroku 2017 oživil (vždy oproti predchádzajúcemu štvrtroku). Nové objednávky zo zahraničia vzrástli o 4,2%, nové objednávky z tuzemska o 5,5% (vždy oproti 3. štvrtroku 2017). K rastu nových objednávok zo zahraničia prispeli relatívne viac nové objednávky z krajín eurozóny.

Na základe uvedených tendencií vývoja nových objednávok možno predpokladať, že rast vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách by mal v horizonte predikcie pokračovať. Očakávame, že rast vývozu tovarov bude vyšší ako rast dovozu tovarov, pričom kich rastu by mal prispievať aj pokračujúci rast cien vývozu a dovozu. Pokiaľ ide o výsledok obchodnej bilancie, predpokladáme, že aj v horizonte krátkodobej predikcie zostane prebytková. Odhadujeme, že jej prebytok dosiahne 1,9-2,1 mld. € (cca 4,8% HDP v bežných cenách), čo znamená, že na medziročnej báze by vzrástol cca o 0,1-0,3 mld. €.

Uvedený odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov a tým aj výsledku obchodnej bilancie je nevyhnutné chápať v kontexte viacerých rizík rôzneho charakteru. Hlavným negatívnym rizikom zostávajú aj naďalej geopolitické neistoty (výsledky rokovaní o Brexite, silnejúce hlasy po zavedení protekcionistických opatrení v medzinárodnom obchode, zostavovanie vlády v Nemecku, ČR a Taliansku, ai.).

¹⁰ Podľa údajov NBS sa prírastok počtu registrácií nových automobilov u nás znížil z 13,6% v roku 2016 na 8,3% v roku 2017.

Negatívnym rizikom je i pokračujúci rast cien ropy. Medzi obojstranné riziká možno zaradiť vývoj predstihových indikátorov v Nemecku (Ifo, ZEW, PMI) a eurozóne vo februári, ktorý sa zatiaľ javí ako korekcia smerom nadol z ich rekordných úrovní v januári tohto roka. Medzi pozitívne riziká patrí priaznivý vývoj globálnej ekonomiky vrátane relevantného vonkajšieho ekonomického prostredia, ako i vývoj kurzu eura voči americkému doláru.

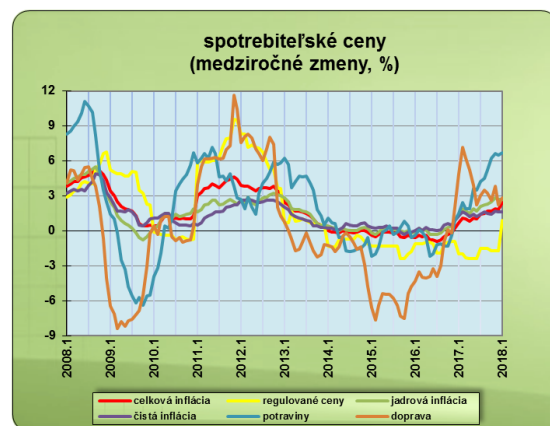
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Vývoj cien na spotrebiteľskom trhu bol jedným z faktorov, ktorý vlani prispel významnou mierou k obnoveniu inflačného charakteru domáceho makroekonomického prostredia. Po troch rokoch deflácie sa totiž úhrnná hladina spotrebiteľských cien na medzioročne báze postupne zvyšovala. Dynamika jej rastu však v priebehu minulého roka značne kolísala. V januári a februári 2017 sa jej rast na medzimesačnej báze výrazne zrýchlil, následne zaznamenal rovnako rýchly útlm, pričom v letných mesiacoch sa prakticky zastavil. Od septembra sa však tlak na rast spotrebiteľských cien začal opäť zvyšovať, posun ich úhrnnej hladiny smerom nahor však v posledných troch mesiacoch minulého roka nemal tendenciu akcelerovať.

V dôsledku vzostupu úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien sa medzioročná miera celkovej inflácie postupne zvyšovala (obr. 8). Z úrovne 0,7% v januári 2017 stúpila na 1,9% v decembri 2017, pričom jej priemerná úroveň za celý minulý rok dosiahla 1,3%. Tým sa dostala nielen koncoročná, ale aj priemerná úroveň úhrnnej cenovej hladiny na spotrebiteľskom trhu v minulom roku nad jej priemernú úroveň v roku 2013, teda pred nástupom trojročného deflačného obdobia v slovenskej ekonomike. Vplyvom deflácie v rokoch 2014 až 2016 totiž

zaznamenala úhrnná hladina spotrebiteľských cien pokles kumulatívne o 0,9%.

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Vzostup celkovej inflácie v minulom roku súvisel s nárastom cien tých tovarov a služieb na spotrebiteľskom trhu, ktoré generujú jadrovú infláciu. Regulované ceny totiž rast celkovej inflácie tlmili, pretože opäť poklesli (štvrtý rok po sebe). Oproti roku 2016 boli nižšie o 1,9% (v priemere), pričom počas posledných štyroch rokov tieto ceny poklesli kumulatívne o 5,5%. Vplyvom poklesu regulovaných cien bola celková inflácia v minulom roku nižšia ako jadrová inflácia.

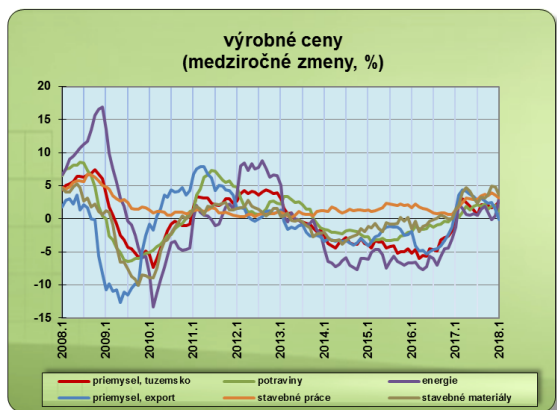
Jadrová inflácia sa v priebehu minulého roka tiež zvyšovala - z 1,6% v 1. štvrtroku stúpila na 2,7% vo 4. štvrtroku, k čomu prispeli relatívne najviac ceny potravín, ktorých dynamika rastu sa v rovnakom období zrýchlila z 2,2% na 6,7% (vždy v priemere)¹¹. Pokiaľ ide o čistú infláciu, ktorá na rozdiel od jadrovej inflácie vplyv vývoja cien potravín nezohľadňuje, jej vzostup bol rádovo nižší, pretože z 1,5% v 1. štvrtroku stúpila na 1,6% vo 4. štvrtroku (v priemere). (Mimochodom, v septembri

¹¹ Rast cien potravín sa síce zrýchlil už od začiatku minulého roka, ale výrazne akceleroval v 3. štvrtroku, k čomu prispeli najskôr hlavne ceny mlieka a mliečnych výrobkov (masla) a neskôr aj ceny slepačích vajec.

až decembri 2017 bola čistá inflácia nižšia už nielen voči jadrovej, ale aj celkovej inflácii). Relatívne najsilnejší tlmiaci vplyv na rast čistej, jadrovej i celkovej inflácie mali ceny v doprave, a to vďaka tomu, že dynamika ich rastu sa počas minulého roka výrazne spomalila. Kým v 1. štvrtroku 2017 boli medziročne vyššie o 6,2%, vo 4. štvrtroku 2017 stúpili o 2,9% (v priemere)¹².

Zdrojom tlaku na rast jadrovej inflácie boli predovšetkým nákladové faktory. Primárne to súviselo s cenami dovozu, ktoré v minulom roku - po štyroch rokoch poklesu - vzrástli. V dôsledku toho zaznamenali po štyroch rokoch poklesu oživenie rastu tiež ceny výrobcov v priemysle, ceny stavebných materiálov i ceny prvovýrobcov v poľnohospodárstve. V tejto súvislosti možno uviesť, že index cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko, ktorý vyjadruje súhrnný vplyv nákladových faktorov z priemyslu, sa vlni medziročne zvýšil o 1,9% (v priemere). Úhrnná cenová hladina výrobcov v priemysle pre tuzemsko však napriek tomu zostala hlboko pod jej úrovňou z roku 2012. V rokoch 2013 až 2016 totiž jej úroveň klesla kumulatívne takmer o 12% (obr. 9).

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR

¹² V rozhodujúcej miere k tomu prispeli ceny pohonných hmôt, ktorých medziročný rast sa vlni spomalil zo 16,9% v 1. štvrtroku na 4,6% vo 4. štvrtroku (vždy v priemere).

K rastu jadrovej a tým i celkovej inflácie prispeli v minulom roku okrem nákladových faktorov aj dopytové faktory (spotrebiteľský dopyt), a to výraznejšie ako v roku 2016. Rast tzv. dopytovej inflácie, ktorá sa meria vývojom indexu cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) a cien trhových služieb sa totiž zrýchlil z 0,5% v roku 2016 na 1,3% v roku 2017 (vždy v priemere). Rast cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) sa v rovnakom období zrýchlil z 0,1% na 0,6%, v prípade cien trhových služieb ide o zrýchlenie rastu z 1,0% na 2,0% (vždy v priemere).

V januári tohto roka tlak na rast cien zosilnel. Výrobné ceny v priemysle pre tuzemsko stúpili oproti decembru 2017 o 1,4%, čo predstavuje až dvojnásobok ich medzimesačného prírastku v decembri minulého roka. Ich rast sa teda zrýchlil, k čomu prispeli hlavne ceny výrobcov energií a ceny výrobcov v spracovateľskom priemysle, ktoré v januári na medzimesačnej báze stúpili o 3,2%, resp. o 0,7%¹³. Na medziročnej báze sa rast výrobných cien v priemysle pre tuzemsko ako celok zrýchlil z 2,0% v decembri 2017 na 2,6% v januári 2018.

Tlak na rast cien zosilnel v januári tohto roka aj na spotrebiteľskom trhu. Úhrnná hladina spotrebiteľských cien sa oproti decembru 2017 zdvihla o 0,8%, čo na medzimesačnej báze predstavuje jej najväčší posun smerom nahor od januára

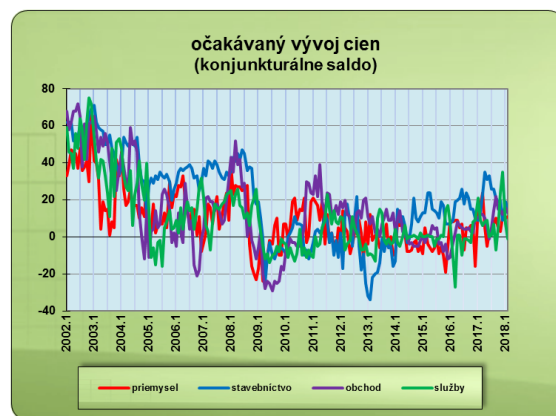
¹³ V rámci spracovateľského priemyslu stúpili oproti decembru minulého roka relatívne najviac (o 5,1%) ceny výrobcov rafinérskych produktov (koks, ropa). Primárne to súvisí s rastom ceny ropy *Brent* na svetovom trhu, ktorá v januári 2018 stúpila cca na 69 USD/b (v priemere). Oproti decembru 2017 ropa zdražela o 7,3%, medziročne o viac ako 26%. Avšak po zohľadnení vplyvu oslabenia výmenného kurzu USD k euru predstavuje medziročný nárast jej ceny v januári tohto roka cca 10%. Relevantné inštitúcie aktuálne odhadujú, že jej priemerná cena dosiahne tohto roka cca 64 USD/barel.

2012. Okrem cien odevov a obuvi, ktoré medzimesačne poklesli o 2,3%, k jej rastu prispeli ceny všetkých ostatných hlavných kategórií tovarov a služieb klasifikácie COICOP. Relatívne najviac stúpili ceny potravín (vrátane nealkoholických nápojov) a ceny v doprave (medzimesačne o 2,2%, resp. o 2,1%). K zrýchleniu rastu úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien však nezanedbateľnou mierou prispeli aj regulované ceny, ktoré v januári toto roka - po štyroch rokoch poklesu - na základe rozhodnutia ÚRSO z konca novembra 2017 vzrástli.

Medziročná miera celkovej inflácie sa zvýšila z 1,9% v decembri 2017 na 2,4% v januári 2018, čo predstavuje jej najvyššiu úroveň od januára 2013. K jej vzostupu však prispeli v rozhodujúcej miere regulované ceny, ktoré medziročne stúpili o 0,9%. Jadrová ani čistá inflácia sa totiž oproti decembru 2017 nezmenili. Jadrová inflácia teda zostala aj v januári na 2,7%, čistá inflácia na 1,6%. Rast cien potravín a cien v doprave sa v januári síce na medziročnej báze zrýchlil, ich vplyv na rast jadrovej inflácie však bol eliminovaný najmä spomalením rastu cien v zdravotníctve.

Očakávame, že tlak na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien budú v horizonte krátkodobej predikcie generovať nákladové faktory aj silný spotrebiteľský dopyt. Pokiaľ ide o nákladové faktory, výsledky KSP za prvé dva mesiace tohto roka signalizujú, že vo všetkých štyroch odvetviach je rast výrobných cien v najbližšom období omnoho pravdepodobnejší ako ich pokles (obr. 10). Na druhej strane, tlak na vzostup tzv. dopytovej inflácie sa môže zvýšiť najmä vplyvom cien trhových služieb, ktorých rast sa v januári tohto roka zrýchlil.

Obr. 10

Zdroj: ŠÚ SR

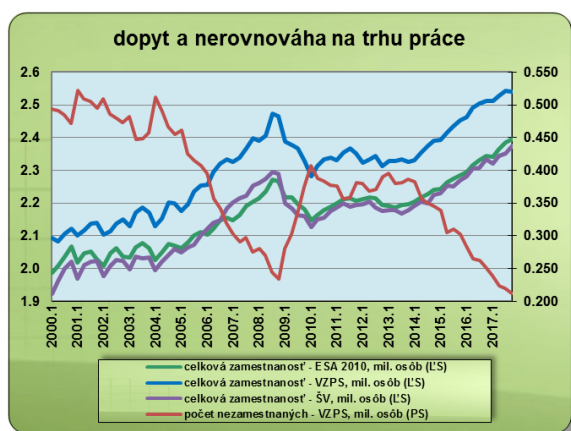
Napriek tomu sa domnievame, že posun jadrovej inflácie z jej januárovej úrovne smerom nahor nie je v horizonte predikcie veľmi pravdepodobný. Ako pravdepodobnejší sa nám javí skôr jej mierny pokles. Rast cien potravín a cien v doprave, čo boli kľúčové faktory jej rastu v minulom roku, by sa totiž mal najmä vplyvom bazického efektu na medziročnej báze nielen zastaviť, ale následne aj spomaliť. Celková inflácia však napriek poklesu jadrovej inflácie zrejme zotrvá blízko úrovne, ktorú dosiahla v januári. Proti jej väčšiemu poklesu bude totiž pôsobiť vysoký spotrebiteľský dopyt a regulované ceny, ktorých rast bude pokračovať.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že medziročná miera celkovej inflácie klesne z januárovej úrovne 2,4% na 2,3% v júni tohto roka, pričom priemerná miera celkovej inflácie v 1. polroku 2018 by mala dosiahnuť 2,3%. Uvedené odhady celkovej inflácie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (cena ropy na svetovom trhu, ceny dovozu, kurz eura k USD, značný nesúlad medzi rastom súhrnnej produktivity práce a miezd na makroúrovni, ceny potravín).

5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Pozitívny vývoj na trhu práce, ktorý sa začal oživením rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve v roku 2014, pokračoval aj v roku 2017 (obr. 11). Zásluhou silného rastu dopytu na trhu práce, ktorý pretrvával celý minulý rok, stúpol nielen koncoročný, ale aj priemerný stav celkovej zamestnanosti v hospodárstve na novú, historicky najvyššiu úroveň, a to podľa všetkých troch metodík (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010). Podľa očakávania sa však rast celkovej zamestnanosti oproti roku 2016 spomalil, relatívne najmenej v metodike ESA 2010, relatívne najviac v metodike VZPS. Jej rast sa vlani spomalil v každom štvrtroku, relatívne najviac vo 4. štvrtroku.

Obr. 11

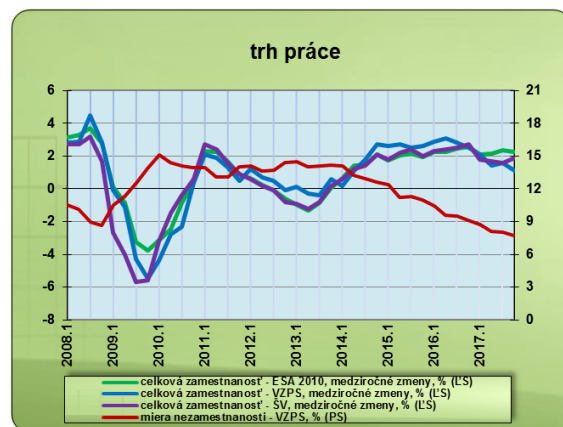
Zdroj: ŠÚ SR

Podľa metodiky ŠV sa celkový počet zamestnaných osôb zvýšil vlani v priemere o 1,8% (cca o 42 tisíc osôb), podľa metodiky VZPS stúpol o 1,5% (cca o 38 tisíc osôb). Nižšia dynamika rastu celkovej zamestnanosti podľa VZPS súvisí s poklesom počtu krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka). Ich počet na medzioročnej báze klesol o 6,5% (cca o 10 tisíc osôb) a dosiahol zhruba 150 tisíc (v priemere). Na základe domáceho konceptu sa totiž

počet pracujúcich v SR podľa tejto metodiky zvýšil o 2,1% (cca o 50 tisíc osôb).

Rast celkovej zamestnanosti bol sprevádzaný poklesom nezamestnanosti, ktorého dynamika sa na medzioročnej báze mierne zrýchlila. Podľa metodiky VZPS klesol počet nezamestnaných v minulom roku medzioročne o 15,8%, t.j. cca o 42 tisíc a predstavoval 224 tisíc osôb (v priemere)¹⁴. Miera nezamestnanosti (podľa VZPS) sa tým medzioročne znížila o 1,5 p. b. a dosiahla 8,1 % (v priemere). Úroveň nerovnováhy na trhu práce tým klesla v minulom roku na nové historické minimum. Priemerný počet nezamestnaných podľa VZPS bol totiž vlani cca o 33 tisíc osôb (v priemere) nižší ako bolo jeho predchádzajúce historické minimum z roku 2008 (obr. 12).

Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR

Z hľadiska vývoja v jednotlivých štvrtrokoch však počet nezamestnaných osôb klesol pod historické minimum zo 4.

¹⁴ Z údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) vyplýva, že pokles celkového počtu evidovaných nezamestnaných osôb v minulom roku súvisel s úbytkom počtu dlhodobo nezamestnaných osôb (nad 12 mesiacov), ktorí ubúdali výraznejšie, ale aj krátkodobo nezamestnaných osôb (do 12 mesiacov). K poklesu počtu dlhodobo nezamestnaných osôb prispeli aj tie dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré sú bez práce viac ako 48 mesiacov.

štvrtroka 2008 už v 2. štvrtroku minulého roka. Posun tohto minima smerom nadol sa však vlani zopakoval aj v 3. a 4. štvrtroku. Vo 4. štvrtroku klesol počet nezamestnaných osôb cca na 213 tisíc, vplyvom čoho sa miera nezamestnanosti znížila na 7,7%. V porovnaní s jej predkrízovým minimom zo 4. štvrtroka 2008 (8,7%) bola teda o 1 p. b. nižšia.

K rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve prispel vlani relatívne viac súkromný sektor, v ktorom zamestnanosť vzrástla o 2,0%. To znamená, že z cca 42 tisíc nových pracovných miest, ktoré v minulom roku pribudli v celom hospodárstve (podľa ŠV), vzniklo zhruba 38 tisíc v súkromnom sektore. Zostávajúcich cca 4 tisíc nových pracovných miest vytvoril verejný sektor, čím sa zamestnanosť v tomto sektore medziročne zvýšila o 0,9%. Rast zamestnanosti sa na medziročnej báze spomalil v oboch sektoroch, vo verejnom sektore bol však útlm jej rastu vlani silnejší ako v súkromnom sektore (o 1,2 p. b., resp. o 0,5 p. b.).

Na spomalení dynamiky rastu zamestnanosti v súkromnom sektore sa podieľali najmä tie odvetvia, v ktorých zamestnanosť oproti roku 2016 poklesla. Relatívne najviac sa počet pracovných miest znížil v administratívnych službách (o 5,0%) a v poľnohospodárstve (o 3,8%), ale ich úbytok bol zaznamenaný aj vo finančných a poisťovacích službách (o 2,0%). V priemysle vzrástla vlani nezamestnanosť o 3,1% (cca o 16 tisíc osôb), dynamika jej rastu sa však spomalila (o 0,5 p. b.). Rast zamestnanosti sa spomalil aj v informačných a komunikačných službách, ako aj v ubytovacích a stravovacích službách. Na druhej strane, počet nových pracovných miest sa v rámci súkromného sektora relatívne najviac zvýšil v odvetví poskytujúcom služby v oblasti

nehnuteľností (o 6,8%), čo súvisí s vysokým rastom dopytu na trhu nehnuteľností. Zrýchlenie rastu zamestnanosti bolo zaznamenané aj v odborných, vedeckých a technických činnostiach, vo veľkoobchode a maloobchode, ako aj v stavebníctve. V stavebníctve ide o veľmi pozitívny signál, pretože tomto odvetví zamestnanosť v rokoch 2010 až 2015 sústavne klesala a v roku 2016 sa jej rast obnovil.

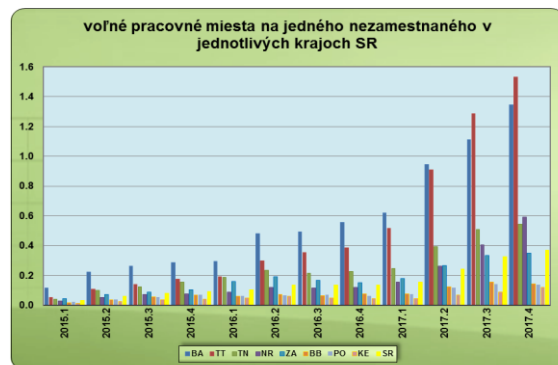
Spomalenie dynamiky rastu zamestnanosti vo verejnom sektore súvisí výlučne s odvetvím zdravotníctva, v ktorom sa jej prírastok znížil z 5,5% v roku 2016 na 0,5% v roku 2017. V ďalších dvoch odvetviach verejného sektora, teda vo verejnej správe a obrane a v odvetví vzdelávania, sa totiž dynamika jej rastu naopak zrýchlila. Vďaka tomu v prvom z nich stúpila oproti roku 2016 o 0,8%, v druhom o 1,4% (vždy v priemere).

Relatívne vysoký rast výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v horizonte predikcie, vytvára základné predpoklady, aby pozitívny vývoj na trhu práce mohol pokračovať. Trend ďalšieho rastu celkovej zamestnanosti i poklesu nezamestnanosti v hospodárstve sa zdá ako veľmi pravdepodobný aj vzhľadom na výrazné zrýchlenie rastu počtu voľných pracovných miest vo 4. štvrtroku minulého roka. Na medziročnej báze ide totiž až o dvojciferný relatívny prírastok (o vyše 19%), čím ich počet dosiahol cca 24 tisíc (podľa ŠV). Predpoklady, že pozitívny vývoj na trhu práce bude pokračovať, majú oporu aj vo výsledkoch KSP za január a február (obr. 13), ktoré nasvedčujú tomu, že dopyt po práci bude rásť vo všetkých štyroch odvetviach aj v najbližších troch mesiacoch, v stavebníctve a v odvetví služieb sa však jeho dynamika môže spomaliť.

Vývoj počtu voľných pracovných miest sleduje aj ÚPSVaR. Z jeho údajov vyplýva, že v januári 2018 bolo u nás evidovaných cca 75 tisíc voľných pracovných miest, pričom celkový počet evidovaných nezamestnaných osôb (uchádzačov o zamestnanie) predstavoval cca 197 tisíc osôb. Pred rokom, teda v januári 2017, ÚPSVaR evidoval cca 38 tisíc voľných pracovných miest a cca 274 tisíc nezamestnaných osôb. Počet voľných pracovných miest bol teda v januári 2018 na medziročnej báze takmer dvakrát vyšší, zatiaľ čo celkový počet nezamestnaných sa naopak znížil cca o 77 tisíc osôb. Z toho vyplýva, že z hľadiska počtu voľných pracovných miest pripadajúcich na jedného nezamestnaného sa situácia na trhu práce výrazne zlepšila. Kým v januári 2017 sa v SR o jedno voľné pracovné miesto uchádzali siedmi uchádzači o zamestnanie, v januári 2018 to boli už len traja. Ich šanca nájsť si zamestnanie sa teda štatisticky výrazne zvýšila.

Z hľadiska počtu voľných pracovných miest pripadajúcich na jedného nezamestnaného je na tom najlepšie Trnavský a Bratislavský kraj, v ktorých počet voľných pracovných miest prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. V týchto dvoch krajoch pripadali v januári 2018 zhodne tri voľné pracovné miesta na dvoch nezamestnaných, zatiaľ čo v januári 2017 pripadalo na dvoch nezamestnaných len jedno voľné pracovné miesto. V ostatných krajoch SR počet uchádzačov o zamestnanie prevyšuje počet voľných pracovných miest. Týka sa to najmä Košického a Banskobystrického kraja. V Košickom kraji pripadalo v januári 2017 na jedno voľné pracovné miesto až 23

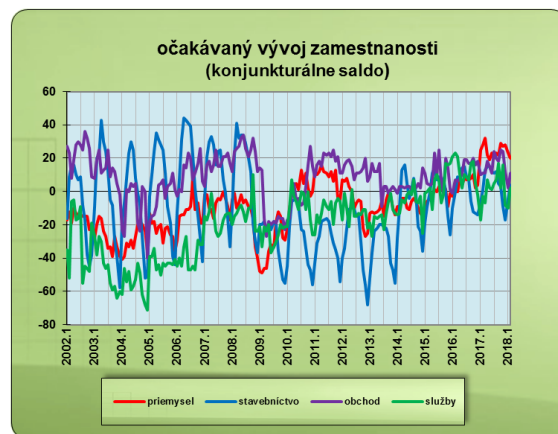
uchádzačov o zamestnanie. Aj v tomto kraji sa však situácia na trhu práce počas minulého roka zlepšila, pretože v januári 2018 pripadalo na jedno voľné pracovné miesto osem uchádzačov o zamestnanie.

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné výpočty

Z celkového počtu cca 75 tisíc voľných pracovných miest v januári 2018 bolo cca 50 tisíc na západnom Slovensku, zo zvyšných cca 25 tisíc bola zhruba polovica na strednom Slovensku a druhá polovica na východnom Slovensku. Pokiaľ ide o podiely týchto troch krajov na celkovom počte voľných pracovných miest, situácia sa v priebehu roka výrazne nezmenila. Z cca 38 tisíc voľných pracovných miest, ktoré existovali v SR v januári 2017, bolo cca 24 tisíc miest na západnom Slovensku, cca 7,5 tisíc na strednom Slovensku a cca 6,5 tisíc na východnom Slovensku.

Obr. 13

Zdroj: ŠÚ SR

Pre rast celkovej zamestnanosti i pokles nezamestnanosti predstavuje aj v tomto roku nezanedbateľné riziko jav, ktorý výsledky KSP signalizujú zhruba od polovice roka 2015. Ide o prehlbujúci sa nedostatok osôb s požadovanou kvalifikáciou medzi nezamestnanými, ktorý je hlavným obmedzujúcim faktorom rastu produkcie vo všetkých štyroch odvetviach. Závažnosť tohto problému teda v čase narastá, o čom svedčí zvyšujúci sa počet osôb zo zahraničia, ktoré obsadzujú voľné pracovné miesta. Podľa údajov ÚPSVaR bolo v januári 2018 u nás zamestnaných takmer 28 tisíc osôb z EÚ/EHP a ďalších takmer 22 tisíc osôb z tretích krajín. Oproti januáru 2017 ich počet stúpol v prvom prípade cca o 4 tisíc osôb, v druhom prípade cca o 10 tisíc osôb.

Ukazuje sa, že nedostatok kvalifikovaných osôb medzi nezamestnanými môže byť faktorom, ktorý tohto roku pribrzdí dynamiku poklesu nezamestnanosti. Podľa údajov ÚPSVaR totiž celkový počet evidovaných nezamestnaných v januári tohto roka na medzimesačnej báze vzrástol, čo znamená, že sa zastavil trend poklesu počtu evidovaných nezamestnaných, ktorý na medzimesačnej báze trval nepretržite od januára 2016, teda 24 mesiacov. Celkový počet evidovaných osôb sa oproti decembru 2017 zvýšil zhruba o 1,7 tisíc osôb, k čomu došlo vplyvom nárastu počtu krátkodobo nezamestnaných (do 12 mesiacov vrátane), pretože počet dlhodobo nezamestnaných (viac ako 12 mesiacov) zaznamenal na medzimesačnej báze mierny pokles aj v januári 2018.

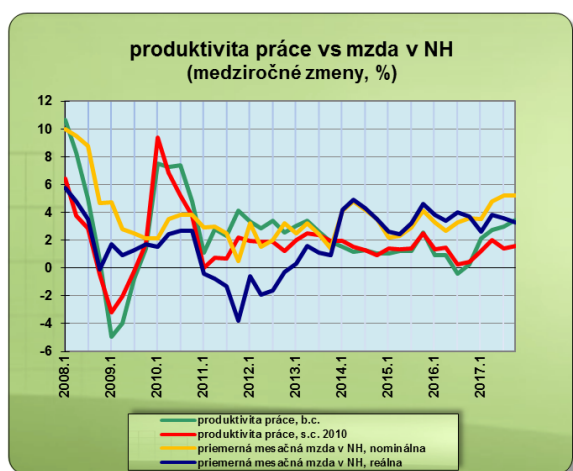
Na základe uvedených informácií očakávame, že priaznivý vývoj na trhu práce bude v horizonte predikcie pokračovať, ale dynamika rastu celkovej zamestnanosti bude nižšia ako vlani a rovnako sa zmierni aj dynamika poklesu

nezamestnanosti. Odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v 1. polroku 2018 medziročne vzrastie o 1,8% (podľa ŠV), resp. o 1,2% (podľa VZPS). Oproti 1. polroku 2017 to v metodike ŠV predstavuje prírastok cca 43 tisíc nových pracovných miest, v metodike VZPS cca o 30 tisíc nových pracovných miest (vždy v priemere). Počet nezamestnaných podľa VZPS by preto mal medziročne klesnúť cca o 30 tisíc osôb a dosiahnuť cca 200 tisíc osôb (vždy v priemere), pričom pod hranicu 200 tisíc osôb by sa mal znížiť až v 2. štvrťroku tohto roka. Na druhej strane, miera nezamestnanosti v metodike VZPS by sa mala v 1. polroku 2018 medziročne znížiť o 1,1 p. b. na 7,3% (v priemere). V 2. štvrťroku 2018 by mala klesnúť na 7,1%.

6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Predstih rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve voči rastu súhrnnej produktivity práce v bežných cenách, ktorý začal v roku 2014, pokračoval aj v roku 2017. Z obr. 14 vyplýva, že zatiaľ čo v roku 2016 mal tento nesúlad tendenciu zväčšiť sa, v roku 2017 sa jeho veľkosť čiastočne zmenšila. Súviselo to so skutočnosťou, že rast súhrnnej produktivity práce sa oproti roku 2016 zrýchlil relatívne viac ako rast nominálnej mzdy. Na druhej strane, rast reálnej mzdy v hospodárstve sa vlani - vplyvom vyššej inflácie - oproti roku 2016 mierne spomalil, kým rast súhrnnej produktivity práce v stálych cenách sa naopak mierne zrýchlil. Napriek tomu bol medziročný prírastok reálnej mzdy vlani viac ako dvojnásobne väčší ako prírastok súhrnnej produktivity práce v stálych cenách (o 3,3%, resp. o 1,5%).

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve vzrástla v minulom roku o 4,6% a dosiahla 954 € (v priemere), čo mimochodom presne zodpovedá nášmu odhadu spred troch mesiacov. Pre porovnanie, súhrnná produktivita práce v bežných cenách, ktorej rast vytvára priestor pre rast nominálnej mzdy v hospodárstve, stúpila o 2,8%. Rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve sa oproti roku 2016 zrýchlil o 1,4 p. b., k čomu prispel najmä jej medziročný rast o 5,2% v 3. a 4. štvrtroku minulého roka. Vďaka tomu úroveň nominálnej mzdy prekročila vo 4. štvrtroku hranicu 1000 eur a dosiahla 1041 €.

V súkromnom sektore sa nominálna mzda zvýšila o 4,5% a dosiahla 941 € (v priemere). Jej rast sa oproti roku 2016 výrazne zrýchlil (o 1,8 p. b.), čo súviselo so zrýchlením rastu nominálnej mzdy v priemysle, veľkoobchode a maloobchode, v odvetví nehnuteľností, dopravy a skladovania, ale aj vo vedeckých a odborných činnostiach. Zrýchlenie rastu nominálnej mzdy v tomto sektore však nebolo plošné. Naopak, v poľnohospodárstve, stavebníctve a administratívnych činnostiach sa jej rast spomalil, vo finančných a poisťovacích činnostiach sa zastavil a v odvetví informácií a komunikácií nominálna mzda

mierne poklesla, a to už dva roky po sebe. Ide však o odvetvie, v ktorom bol v rokoch 2016 i 2017 zaznamenaný vysoký rast zamestnanosti (o 7,7%, resp. o 4,2%).

Vo verejnom sektore nominálna mzda stúpila o 5,0% a dosiahla 1005 € (v priemere). Oproti roku 2016 sa jej rast mierne spomalil, napriek tomu rástla aj vlni rýchlejšie ako v súkromnom sektore. Mimochodom, tento jav trvá už šesť rokov po sebe. Súviselo to so skutočnosťou, že vo verejnom sektore rástla mzda pomerne výrazne a plošne, teda vo všetkých troch odvetviach tohto sektora. Relatívne viac stúpila v odvetví vzdelávania a vo verejnej správe a obrane (o 5,9%, resp. o 5,1 %), relatívne najmenej v zdravotníctve (o 4,1%).

Rast výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v horizonte predikcie, implicitne predpokladá, že v dôsledku spomalenia rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve dôjde v 1. polroku 2018 k zrýchleniu rastu súhrnnej produktivity práce. Vplyvom zrýchlenia rastu úhrnnej cenovej hladiny, ktoré odhadujeme v horizonte predikcie, bude zrýchlenie rastu súhrnnej produktivity práce v bežných cenách na medziročnej báze väčšie ako v stálych cenách. Nesúlad medzi rastom miezd a súhrnnej produktivity práce sa však s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou udrží aj v horizonte predikcie. Zrýchlenie rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve bude totiž výraznejšie ako v prípade súhrnnej produktivity práce v bežných cenách.

Tlak na rast miezd v súkromnom sektore bude totiž generovať viacero faktorov. V prvom rade je to zvýšenie minimálnej mzdy na 480 €, ktoré je účinné od začiatku tohto roka. Ďalším faktorom je už vyššie spomenutý nedostatok kvalifikovaných pracovníkov na trhu práce, ktorý môže prispieť k zrýchleniu rastu nominálnej

mzdy tým, že zamestnávateľia sa budú snažiť motivovať svojich zamestnancov vyššími mzdami alebo odmenami. Pozitívnym rizikom pre rast miezd v súkromnom sektore (a tým i v celom hospodárstve) v horizonte predikcie je aj schválenie príplatkov za prácu v noci, ktoré je účinné od 1. mája 2018, ako aj dobrovoľného 13. a 14. platu. Prvý 13. plat na báze dobrovoľnosti by totiž mal byť vyplatený - v závislosti od splnenia stanovených podmienok - už v júni 2018. Pokiaľ ide verejný sektor, tlak na rast miezd bude prameniť zo zvýšenia platových taríf štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone vo verejnom záujme (okrem pedagogických pracovníkov) o 4,8%, ktoré sú účinné od 1. januára 2018.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve by mala v 1. polroku 2018 vzrásť o 5,0% (oproti 1. polroku 2017), čo znamená, že by mala dosiahnuť 966 € (v priemere). Po zohľadnení odhadu priemernej inflácie v 1. polroku 2018 (2,3%) by mala reálna mzda

v hospodárstve medziročne vzrásť o 2,7%. Rast nominálnej mzdy v hospodárstve by sa teda mal na medziročnej báze zrýchliť, naopak, rast reálnej mzdy by sa mal - vplyvom vyššej inflácie - spomaliť.

Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk
Andrej Hamara // hamara@infostat.sk
Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

7 PRÍLOHA

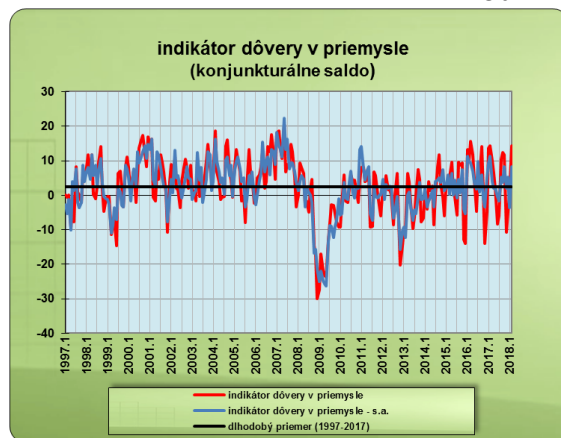
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

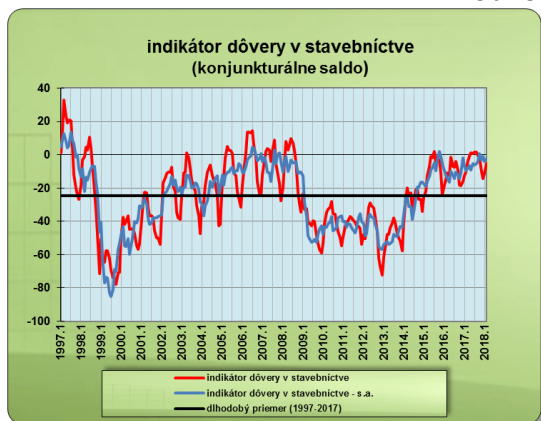
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

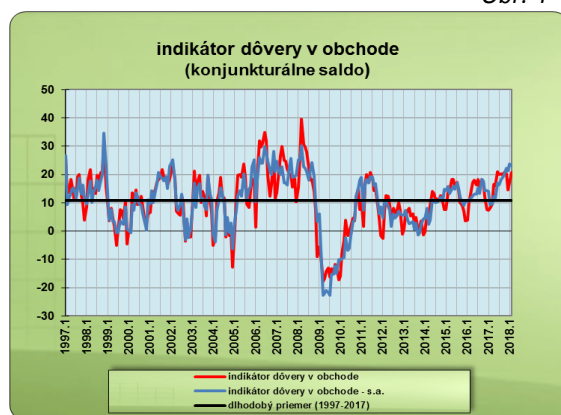
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

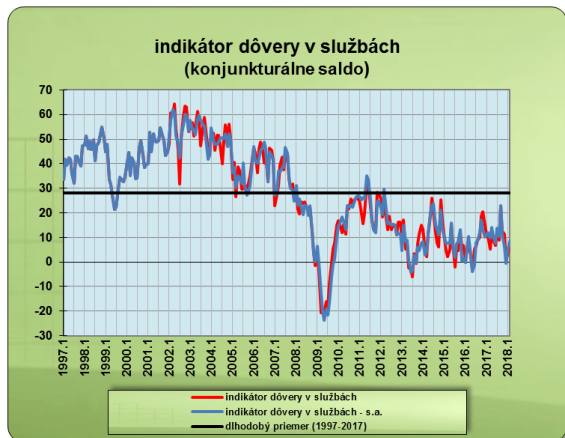
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

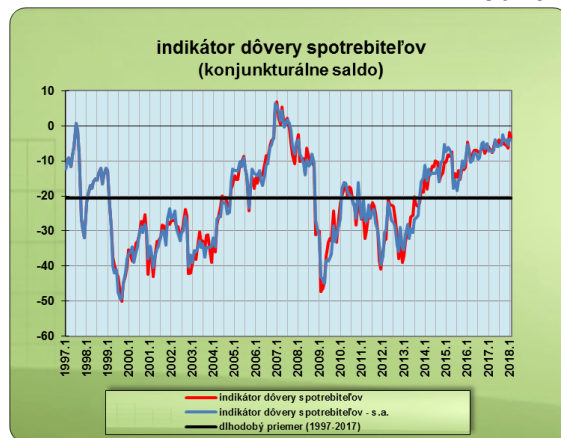
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR

Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2018

Ukazovateľ	2017		Prognóza vývoja na 1. polrok 2018	
	absolútne	indexy <u>2017</u> 2016	INFOSTAT	
			absolútne	indexy <u>1. polrok 2018</u> 1. polrok 2017
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	85.0	103.4	42.7	103.6
Výberové zisťovanie pracovných síl				
Zamestnanosť (tis. osôb)	2 530.7	101.5	2 548.7	101.2
Miera nezamestnanosti (%)	8.1	x	7.3	x
Počet nezamestnaných (tis. osôb)	224.0	84.2	200.8	86.8
Priemerný počet zamestnancov v hospodárstve (tis. osôb)	2 348.9	101.8	2 376.4	101.8
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	954	104.6	967	105.0
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	103.3	x	102.7
Miera inflácie (%)				
posledný mesiac obdobia	x	1.9 ²⁾	x	2.3 ³⁾
v priemere za obdobie	x	1.8 ⁴⁾	x	2.3 ⁵⁾

¹⁾ metóda ESA2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v bežných cenách, indexy sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2010

²⁾ v decembri 2017 oproti decembru 2016

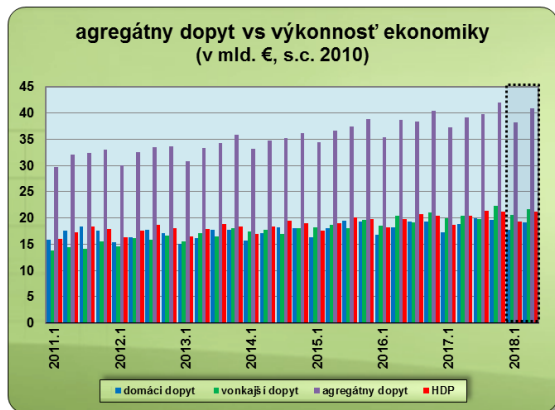
³⁾ v júni 2018 oproti júnu 2017

⁴⁾ v priemere za rok 2017 oproti roku 2016

⁵⁾ v priemere za 1. polrok 2018 oproti 1. polroku 2017

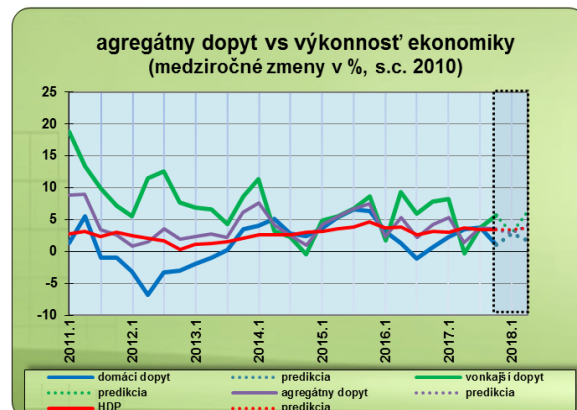
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2018

Obr. 7

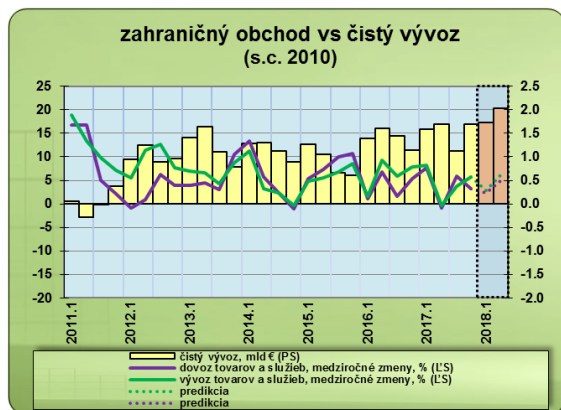
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 10

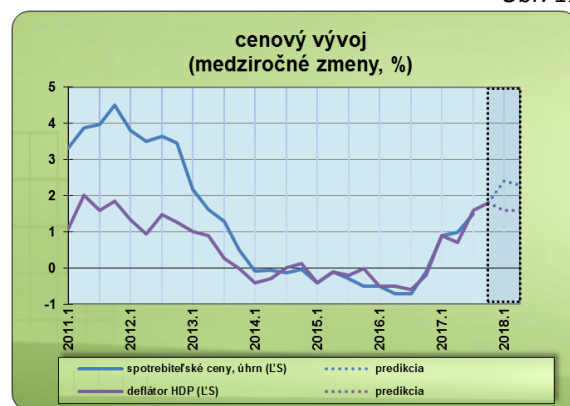
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 11

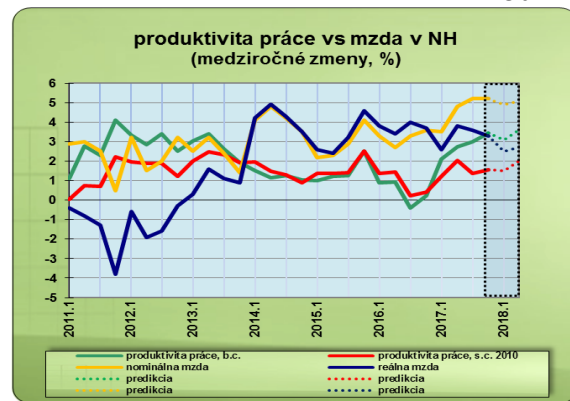
Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR a vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 21

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.2 - 616/2017
